

ת"פ 58650/01/14 - מדינת ישראל נגד ווסה פלקה

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 58650-01-14 מדינת ישראל נ' פלקה(עציר)
תיק חיצוני: 0523-02012-0778-

בפני	כב' הסגנית נשיאה עינת רון
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשם	ווסה פלקה

החלטה

מונחת בפני בקשת הנאשם לביטול כתב האישום שהוגש כנגדו נוכח אי קיומה של זכות השימוע, בהתאם לסעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ") ולחלופין, למחיקת עבירת הפרת ההוראה החוקית שיוחסה לנאשם וזאת, בהתבסס על נוהל משטרה בנושא. ב"כ הנאשם אף ביסס טענותיו אלו על דוקטרינת ה"הגנה מן הצדק".

רקע עובדתי ותמצית טענות הצדדים

נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק"); עבירה של התנהגות פרועה במקום ציבורי, לפי סעיף 216(א)(1) לחוק; עבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, לפי סעיף 275 לחוק; עבירה של החזקת סכין למטרה לא כשרה, לפי סעיף 186 לחוק ועבירה של הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287(א) לחוק.

על פי עובדות כתב האישום, ביום 21.09.2012 סמוך לשעה 10:10, הוזעקה ניידת משטרה לרחוב הורוביץ ברחובות (להלן: "המקום"), לאחר שהתקבלה הודעה לפיה שלושה בחורים ממוצא אתיופי השרויים בגילופין, קופצים על גגו של רכב כשהנהגת נמצאת בתוכו.

שוטרים שהגיעו למקום איתרו את הנאשם ואחר אשר היו שרויים בגילופין וענו לתיאור שנמסר על ידי המודיעה. לבקשת השוטר כי יציגו תעודה מזהה, השיבו השניים כי אין ברשותם תעודות מזהות. לאחר מכן, מסר הנאשם לשוטר מספר זהות בדוי כשהוא צועק ומרים קולו.

מבדיקה שעשו השוטרים עלה כי על הנאשם לשהות במעצר בית ולכן, עוכב הנאשם והובא לתחנת משטרת

רחובות.

בדרכם לתחנת המשטרה, איים הנאשם על שוטר, בכך שנופף באצבעו סמוך לפניו ואמר לו כי יעלים אותו.

בעת שהותו בתחנת משטרת רחובות, ניגש הנאשם לשוטר והרים עליו את קולו. כאשר התבקש לחדול, השיב "מי אתה שתניד לי מה לעשות" והמשיך לצעוק עד אשר נאלץ שוטר אחר לעשות שימוש באקדח טייזר.

בנסיבות המתוארות לעיל, החזיק הנאשם על גופו סכין.

בישיבה שנערכה למתן מענה לכתב האישום, ביום 09.07.2014 טען ב"כ הנאשם, טענה מקדמית, לפיה לא קויימה בעניינו של הנאשם זכות השימוע בהתאם להוראת סעיף 60 לחסד"פ, כמחוייב בעבירות מסוג פשע ועתר לביטול כתב האישום כנגדו.

לחלופין, טען ב"כ הנאשם כי יש למחוק את עבירת ההפרה החוקית אשר יוחסה לנאשם, בהתבסס על נוהל משטרה שנושא וכן, בהתבסס על דוקטרינת "הגנה מן הצדק".

לטענתו, בהתאם לנוהל מספר 03.300.052 של משטרת ישראל (להלן: "נוהל המשטרה"), אין לפתוח בחקירה פלילית כנגד אדם בגין ביצוע עבירה של הפרת הוראה חוקית ואין להעמידו לדין בשל כך, כאשר מצויה בחוק תרופה אחרת להפרת ההוראה החוקית.

במקרה דנן, לשיטתו, ניתן היה להשיב את הנאשם למעצר בית בגין עבירה זו.

ב"כ הנאשם הפנה לפסיקה אשר יצאה תחת ידי בתי המשפט בנושא.

בתגובתו בכתב, אישר ב"כ המאשימה כי הודעת יידוע בהתאם להוראות סעיף 60 לחסד"פ, אכן לא נשלחה לנאשם. עם זאת, לטענתו, זכויותיו של הנאשם לא נפגעו ובכל מקרה, לא ניתן לומר כי זכויותיו נפגעו בצורה כה משמעותית עד כי הסעד הראוי הינו ביטול כתב האישום.

הסעד הראוי במקרה זה, לטענת המאשימה, הינו עריכת "שימוע בדיעבד", שכן המשמעות האופרטיבית של ביטול כתב האישום הינה דחיית ניהול ההליך הפלילי כנגד הנאשם ופגיעה במטרות הענישה, לרבות הרתעת היחיד והרבים, הגמול והמניעה.

המאשימה הדגישה כי דלתה פתוחה לשמוע טענות הנאשם ולשקלן בלב פתוח ובנפש חפצה.

עוד עתר ב"כ המאשימה לדחיית טענת ב"כ הנאשם בדבר מחיקת העבירה שעניינה הפרת הוראה חוקית אשר יוחסה לנאשם.

לגישת המאשימה, נוהל המשטרה הינו מסמך הנחיות פנימי של משטרת ישראל המופנה ליחידות החוקרות במשטרה ואין הוא נמנה עם נוהלי התביעה. עוד טענה כי הנוהל מתייחס להליכים בהם קיימות הוראות המסדירות את התרופות להפרת הצו, כגון צו גילוי מסמכים במשפט אזרחי. מטרת הנוהל הינה למנוע נקיטה בהליכים פליליים בגין הפרות שהן אזרחיות או מנהליות מעיקרן, כדוגמת הסדרי ראייה, ענייני תכנון ובניה או הוצאה לפועל.

עוד טען ב"כ המאשימה כי במקרה דנן לא קיימת תרופה אחרת להפרה, שכן ההפרה כבר התרחשה.

המאשימה תמכה טענותיה בהפנייה לפסיקה אשר יצאה תחת ידי בתי המשפט.

דין

אי עריכת שימוע

המסגרת הנורמטיבית לדיון זה, מצויה בהוראת סעיף 60א לחסד"פ, וזו לשונה:

"(א) רשות התביעה שאליה הועבר חומר חקירה הנוגע לעבירת פשע תשלח לחשוד הודעה על כך לפי הכתובת הידועה לה, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, כי קיימת מניעה לכך.

(ב) בהודעה תצוין כתובתה של רשות התביעה שאליה ניתן לפנות בכתב לבירורים ולהצגת טיעונים.

(ג) נשלחה הודעה לפי סעיף זה בדואר רשום, רואים אותה כאילו הומצאה כדין גם בלא חתימה על אישור מסירה.

(ד) חשוד רשאי, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב לרשות התביעה כאמור בסעיף קטן (ב), בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלונית; פרקליט המדינה, פרקליט המחוז, ראש יחידת התביעות או מי שהם הסמיכו לכך, לפי הענין, רשאים להאריך את המועד האמור.

(ה) החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, מטעמים שירשמו, כי הנסיבות מצדיקות זאת, רשאי הוא להגיש כתב אישום, בטרם חלפו 30 הימים ואף בטרם פנה החשוד כאמור בסעיף קטן (ד).

(ו) ..."

בהתאם להוראת סעיף זה, כאשר עסקינן בעבירה מסוג פשע, חלה חובה על רשות התביעה ליידע את החשוד, לפי הכתובת הידועה לה, כי חומר החקירה בעניינו הועבר לידה. זכותו של החשוד לפנות אל רשות התביעה, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, להציג טענותיו לגבי העמדתו לדין בפניה ולבקש כי תימנע מהגשת כתב אישום כנגדו.

בתי המשפט עמדו לא פעם על חשיבות זכות השימוע.

זכות זו עשויה לייעל את מלאכת התביעה. יכול ויחסכו משאבים הכרוכים בניהולו של הליך פלילי, באם שכנע הנאשם את התביעה כי אין להעמידו לדין. לחילופין, יכול השימוע לחדד המחלוקות בין הצדדים ולייעל את המשך ההליך ואף עשויה לעודד הידברות בין הצדדים בניסיון להגיע לכדי הסדר טיעון. אולם, עלול הוא גם להקשות על עבודת התביעה ולדחות את פתיחתו של ההליך הפלילי. על כן, לשם הגשמת תכליותיו בצורה אופטימאלית, הכלל הוא כי יש לקיימו מראש (ראה ע"פ 1053/13 חסן הייכל נ' מדינת ישראל ; בג"צ 1400/06 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממלא מקום ראש הממשלה).

המאשימה ציינה כי אכן הודעת יידוע לא נשלחה לנאשם טרם הגשת כתב האישום כנגדו.

במצב דברים זה, נשאלת השאלה האם אי קיום שימוע בהכרח יוביל לביטול כתב אישום?

הסוגיה נדונה בערכאות השונות בבתי המשפט, אך נראה כי לא ניתן להצביע על גישה אחידה בנושא. במקרים מסויימים נקבע כי אי קיום שימוע טרם הגשת כתב אישום יוביל לביטול כתב האישום כנגד הנאשם ובמקרים אחרים, נקבע כי אין לבטל את כתב האישום ויש לקיים את הליך השימוע בדיעבד.

ההחלטה על העמדה לדין הינה החלטה הנופלת בגדר החלטה מנהלית. אי קיום שימוע טרם קבלת ההחלטה מהווה פגם בפעולת הרשות המינהלית ומשכך, נקבע כי יש להחיל עליו את דוקטרינת הבטלות היחסית (ראה ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 834, 776 (2005)).

הוזה אומר, יש לבחון נסיבות המקרה גופו ולבדוק תוצאות הפגם.

מהתשתית שהוצגה לבית המשפט על ידי הצדדים, לא ניתן לקבוע בוודאות כי אילו היה נערך שימוע מראש, התוצאה בהכרח הייתה אי הגשת כתב אישום כנגד הנאשם.

הסטאטוס בו מצוי ההליך, טרם מענה הנאשם למיוחס לו בכתב האישום, מאפשר קיומו של שימוע בדיעבד והפגיעה בזכויותיו, ככל שהייתה, ניתנת לתיקון בשלב זה.

עוד אציין כי הטענה כי לאחר שהמאשימה חיוותה דעתה והגישה כתב אישום כנגד הנאשם, אין היא יכולה לשמוע טענותיו בלב נקי ובנפש חפצה, אינה מקובלת עלי. חזקה כי גורמי התביעה עושים מלאכתם נאמנה ודלתם פתוחה לשמיעת טענות הנאשם באופן כזה שאם ישתכנעו כי יש לבטל את כתב האישום, יעשו כן. (ראה

ע"פ 1053/13 חסן הייכל נ' מדינת ישראל [; ת"פ (מחוזי ת"א) 40131/07 מדינת ישראל נ' בן רובי 7]; תפ"ח (מחוזי ת"א) 1057/06 מדינת ישראל נ' אזולאי). ואף ניסיון החיים והמעשה מלמד כך ואפילו באולמו של מותב זה ממש.

המאשימה הצהירה בתגובתה כי היא נכונה לשמוע כל טענה אשר תועלה על ידי ב"כ הנאשם והיא תעשה זאת בלב פתוח ובנפש חפצה.

לאור האמור לעיל, הנני דוחה את בקשת הנאשם לביטול כתב האישום נוכח אי קיומה של זכות השימוע.

עבירת הפרת הוראה חוקית

המסגרת הנורמטיבית לעבירה של הפרת הוראה חוקית מצוייה בסעיף 287(א) לחוק העונשין, וזו לשונה:

"המפר הוראה שניתנה כשורה מאת בית משפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומוסמך לאותו ענין, דינו - מאסר שנתיים".

סעיף 1.א. לנוהל המשטרה מצוין כי "במקביל ניתן לאכוף ציות לצו השיפוטי על ידי האמצעים הקבועים בסעיף 6 לפקודת ביזיון בית משפט. בנוסף, בחוקים מסוימים מוגדרות עבירות ספציפיות של הפרת צו מנהלי..." ובהמשך, בסעיף 3.א. לנוהל המשטרה מצוין כי "לא תפתח חקירה פלילית בגין הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287, כאשר מעשה ההפרה מהווה עבירה לפי הוראת חוק אחרת, כאשר ניתן לאכוף את ביצוע הצו באמצעות סעיף 6 או כאשר מצויה בחוק תרופה אחרת להפרה".

מקובלת עלי טענת המאשימה כי תכלית נוהל זה היא למנוע פתיחה בהליך פלילי בגין הפרות אזרחיות או מנהליות, מקום בו יש סעד על פי המשפט האזרחי או המשפט המנהלי. עיון בנוהל המשטרה מעלה כי היא כוללת דוגמאות ליישומה ודוגמאות אלו, אכן, עוסקות במצבים מנהליים או אזרחיים אשר אין בהם מקום לנקיטת הליכים פליליים בגין הפרת הצווים שניתנו בגינם. כך, למשל, במצבים של הפרת צו לסגירת עסק או צו לגילוי מסמכים בהליך האזרחי.

לא כך הדבר במקרים של הפרת תנאי שחרור בהליכי מעצר.

פרט להוראת סעיף 287(א) לחוק העונשין, לא קיימת הוראת חוק נוספת אשר לפיה מעשה ההפרה מהווה עבירה.

כאשר הפר הנאשם את תנאי שחרורו, לא ניתן עוד להשיב את המצב לקדמותו ולכן, אין טעם באכיפת ההחלטה השיפוטית. פתיחה בחקירה פלילית בגין מעשה ההפרה והגשת כתב אישום בגינה אינה אכיפתית אלא עונשית. אין בנמצא תרופה אחרת להפרה פרט להליך הפלילי שנפתח כנגד הנאשם. זאת בניגוד להפרה המתרחשת במשפט האזרחי או המנהלי אשר בגינה קיים סעד של החזרת המצב לקדמותו.

עוד אפנה להיסטוריה החקיקתית של סעיף עבירת הפרת הוראה החוקית. טרם תיקון 23 לחוק העונשין, נוסח הוראת סעיף 287(א) היה בזו הלשון:

"המפר הוראה שניתנה כשורה מאת בית משפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומוסמך לאותו ענין, דינו - מאסר שנתיים; והוא, אם לא נקבעו במפורש עונש אחר או הליך אחר לאותה הפרה".

בתיקון מס' 23 לחוק העונשין, השמיט המחוקק את הסיפא של סעיף 287(א) לחוק "אם לא נקבעו במפורש עונש אחר או הליך אחר לאותה הפרה" (ס"ח 1246, עמ' 64 31.3.1988). עיון בדברי ההסבר להצעת החוק, מעלה כי ביטול הסיפא של הסעיף נעשה על רקע הערות בית-המשפט העליון (ה"ח 1814, עמ' 121-122 (21.1.1987)). מכאן, שהשאלה אם קיים הליך אחר, כדוגמת הליך של ביזיון בית-המשפט, אינה רלוונטית עוד, לאחר התיקון לחוק.

משכך, סעיף 287(א) לחוק הוא הסעיף היחיד החל על הפרת תנאי שחרור בערובה.

לעניין זה ראה דברי כבוד השופט מצא ברע"פ 3395/00 זגורי נ' מדינת ישראל :

"ולבסוף, טענת המבקש כי סעיף 287 לחוק העונשין אינו חל על הפרת תנאי שחרור בערובה, מנוגדת לקביעה מפורשת של בית-משפט זה (בבש"פ 3611/93 פרץ נ' מ"י, פ"ד מח(1) 855, 864); ובהיעדר נימוקים מיוחדים המצדיקים לשוב ולעיין בקביעה זו, אף טענה זו אינה מצדיקה מתן רשות להגשת ערעור נוסף".

למעלה מן הצורך יצויין גם כי אין בקיומה של סמכות בית המשפט להורות על מעצר או שחרור בתנאים מגבילים מסוימים כדי לשלול את סמכות המאשימה להעמיד לדין בגין אותו מעשה וזאת לאור ביטול הסיפא של סעיף 287(א) לחוק כאמור לעיל. מובן כי ראוי כי המאשימה תפעיל את שיקול דעתה ובאם תמצא כי חלק ממטרות הענישה הושגו והוטלה על הנאשם סנקציה חלופית מספקת, יכול והדבר יצדיק הימנעות מהגשת כתב אישום כנגדו (ראה דברי כבוד השופט בן יוסף בת"פ 5474/01 מדינת ישראל נ' כהן; משה סרוגוביץ' "האם הפרת תנאי שחרור בערובה מהווה עבירה של הפרת הוראה חוקית? עיון חוזר ב'מובן מאליו' המשפטי", הסנגור 195, יוני 2014, עמ' 4).

עתירת ב"כ הנאשם למחיקת עבירת הפרת ההוראה החוקית מכתב האישום אשר הוגש כנגד הנאשם מרוקנת מתוכן את מהותן של ההחלטות השיפוטיות אשר יוצאות תחת ידי בתי המשפט ולמעשה, אף יכול ותפגע בזכויות הנאשמים. קבלת טענתה יכול ותוביל לפגיעה בחירותם של הנאשמים ולתופעת "יד קלה על ההדק" בבוא בית המשפט לדון בשאלת מעצרו במסגרת הליכי המעצר.

כך, גם, לא ניתן לטעמי לקבל את טענת ב"כ הנאשם ולהורות על ביטול כתב האישום או מחיקת העבירה הנ"ל, מטעמי הגנה מן הצדק.

הלכה פסוקה היא כי ביטולו של הליך פלילי, כולו או חלקו, מטעמי הגנה מן הצדק יעשה במקרים חריגים ביותר, מקרים בהם התנהגותה של הרשות היא שערורייתית ותחושת הצדק האוניברסאלי נפגעת.

לדידי, קשר סיבתי בין התנהלות המאשימה לבין פגיעה מובהקת בזכויות הנאשם באופן היכול לבסס את המסקנה לפיה לא ניתן יהיה להבטיח קיום משפט הוגן בעניינו - אין. התנהלות המאשימה אינה עולה כדי

פגיעה ממשית ורחבת היקף בתחושת הצדק וההגינות.

לאור האמור לעיל, סבורני כי באיזון הראוי בין האינטרס הציבורי לזה של הנאשם בענייננו, זה הראשון גובר.

(ראה ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 776 (2005)).

לאור האמור לעיל, הנני דוחה את הבקשה.

המזכירות תעביר ההחלטה לצדדים.

**ניתנה היום, כ"ז תשרי תשע"ה, 21 אוקטובר 2014,
בהעדר הצדדים.**